

LESMAF

Theater Froefroe
Namenstraat 7 – 2000 Antwerpen
www.froefroe.be
info@froefroe.be
T/F:03 248 72 21

Inhoudstafel

1. ZMRMN	3
2. Inleiding	3
3. Cast	3
4. Klassikale inleiding voor de voorstelling	4
5. Nabeschouwing	5
6. Filosofische benadering	5
7. Weetjes over zeemeerminnen	6
8. De anatomie van de zeemeermin	7
9. Theater maken	8
10. Uitbeelden	8
11. Leren zwemmen als een zeemeermin	8
12. Wat is een libretto?	9
13. Plaaglied	9
14. Bronnen	10

1. ZMRMN

ZMRMN is een fascinerende reis doorheen het onderwaterland van **DE KLEINE ZEEMEERMIN**.

Zoals elke tiener wordt ook zij verliefd. Het is echter de foute kerel. Een man met benen, hij hapt lucht en zingt als een mossel. Ondanks de goede raad van ieder wie haar lief is, volgt Zeemeermin haar hart en wil haar vinnen ruilen voor een paar benen.

Dat komt goed uit voor Skylla, de zeeheks, die van de situatie profiteert. Zeemeermins stem, hart en ziel tegen een paar benen, dat is de deal.

Een sprookje? Misschien. Maar dan toch eentje dat zeker slecht afloopt.

Een keiharde muzikale voorstelling onder een spiegel van zout water en hopeloze liefde. Spetterend, schuimspattend en met zeewier in het haar.

2. Inleiding

Sprookjesverteller, *Hans Christiaan Andersen*, schreef *De Kleine Zeemeermin* dat voor het eerst werd uitgegeven in 1836. Hiervoor inspireerde hij zich op verschillende Griekse mythologische figuren.

In 1986 schreef **Judith Herzberg** een eigen libretto voor theatergezelschap Orkator.

Vandaag kent iedereen de 'happy' Disneyversie van dit tragische sprookje. *ZMRMN* vertrekt vanuit het libretto van Herzberg en laat de Disneyversie ver achter zich.

ZMRMN is eigenlijk een inriest sprookje over hopeloze liefde, jeugdige overmoed en de schoonheid van het naïeve zeemeerminnetje Ariël. De symbolistische romanticus *Andersen*, die we ook kennen van onder andere *Het Meisje Met De Zwavelstokjes*, heeft in dit verhaal alle registers opengetrokken om een sfeervolle invulling te geven aan onze persoonlijke eenzaamheid. Uiteindelijk staan we er steeds alleen voor en dat is niet altijd een goed gevoel. Het is eigen aan het mens zijn, ontroerend en mooi maar ook beangstigend en spannend. We moeten onszelf in de ogen durven kijken en beseffen dat we het zelf moeten doen. Alle goede raad, liefdevolle steun van vrienden en familie ten spijt. Als we willen dat er dingen in ons leven veranderen moeten we er zelf voor gaan...en de consequenties aanvaarden.

Door dit standpunt zette *Hans Christiaan Andersen* zich af tegen de kerkelijke visie waarbij God beschikt. Volgens hem hebben we uiteindelijk alles zelf in de hand maar dat betekent niet dat onze keuze altijd een oplossing biedt.

3. Cast

Een cast van schitterende muzikanten en uitmuntende zangtalenten spelen de pannen van het dak:

Nele Goossens maakte de songs voor de productie *Avaar*, zong haar eigen werk in *Orfee* en speelt mee in de familievoorstelling *Kleine Sofie*. Bij het grote publiek is zij vooral bekend door haar televisiewerk bij *Chris & Co*.

Tanya Zabarylo, nam de hoofdrol in *Kleine Sofie* voor haar rekening en was ook op televisie te zien in de jeugdserie *Booh!* en *Aspe*.

Carolien Liekens is als actrice vooral in Nederland aan het werk geweest en gaat voor de eerste maal bij FroeFroe aan de slag.

Jan Van Looveren is naast een gevierd televisieacteur ook een begenadigd zanger. Hij speelde bij FroeFroe in *Eet Mij* en *Aliceke*.

Jong talent **Brit Van Hoof** studeert kleinkunst aan studio Herman Teirlinck en vult dit allegaartje met verve aan.

Gert Dupont, de grootste poppenspeler FroeFroe, is in vrijwel elke voorstelling ergens actief met video- of poppengeweld.

De multi-instrumentalist **Bert Bernaerts** kan u kennen van zijn werk bij *Transparant*. Hij zorgde ook voor de muziek bij *Tchiek*, *Dido* en *Rom*.

Pieter Thys minstens van hetzelfde kaliber als Bert is bekend van *Troissoeurs*, de *Milleniums* maar ook *Rom*.

FroeFroe bekijkt **ZMRMN** als een soort opvolger van *Orfee*: een sterke theatrale klassieker voor tieners maar dan heel anders bekeken.

Vormelijk staan water en video naast poppen en acteurs. Samensmeltingen die een fijne uitdaging blijven om energiek theater te brengen. Wij hopen dan ook opnieuw vuurwerk af te leveren om de vanzelfsprekend hooggespannen verwachtingen bij onszelf en bij u in te lossen.

4. Klassikale inleiding voor de voorstelling

Tips:

Lees het originele verhaal van Andersen met de leerlingen. Dit kan je vinden in de meeste verzamelingen van Andersen (bijvoorbeeld ANDERSEN, H.C., *200 jaar Hans Christian Andersen – druk 1: De kleine zeemeermin*, 2005, Meander/4 windstreken).

Zoek ook de synopsis van Disney's *Kleine Zeemeermin* (bijvoorbeeld via

http://nl.wikipedia.org/wiki/De_kleine_zeemeermin).

Bespreek de verschillen tussen beide versies. Bespreek ook waarom Disney deze aanpassingen gedaan zou hebben.

Het verhaal speelt zich onder water af, maar natuurlijk kunnen we de theaterzaal niet helemaal onder water zetten. Stel je in de plaats van de regisseur, en bedenk hoe jij zou trachten de onderwaterwereld weer te geven. Vergelijk na de voorstelling de ideeën van de leerlingen met de manier waarop de regisseur die onderwaterwereld geënceneerd heeft.

op

De voorstelling heet “ZMRMN”, maar wie weet iets af van zeemeerminnen?

Wie kent er een bekende zeemeermin?

Voorbeeld: de zeemeermin in Kopenhagen.

Door de jaren heen heeft de kleine zeemeermin vele mensen geïnspireerd. Toen de Deense brouwer *Carl Jacobsen* de balletvoorstelling *The Little Mermaid* van de balletmeester *Hans Beck* bijwoonde, raakte hij zo overdonderd van vreugde en plezier dat hij opdracht gaf om een standbeeld te maken dat waardevol was aan het verhaal.

De beeldhouwer *Edward Eriksen* kreeg de opdracht om een standbeeld te maken van de kleine zeemeermin op een granieten steen op de *Langelinie Pier*. De kleine zeemeermin moest voor zich uit staren, denkend aan haar prins. Het hoofd van de zeemeermin werd ontworpen aan de hand van het hoofd van de danseres *Ellen Price* en het torso aan de hand van het figuur van de vrouw van de beeldhouwer. In totaal is het standbeeld 165 centimeter groot en het weegt 175 kilogram. Het originele standbeeld, gegoten in brons, werd aan de stad Kopenhagen gepresenteerd op 23 augustus 1913 door *Carl Jacobsen*.

5. Nabeschouwing

- Kunnen de leerlingen het verschil aantonen tussen deze versie en de versie van Walt Disney?
- Wat verwachten ze op hun vijftiende te mogen? (De zeemeermin mocht op die leeftijd nog niet naar boven om de mensenwereld te zien.)
- Hebben ze ook oudere broers of zussen die al meer mogen dan hen? Wat vinden ze daarvan?
- Hoe zouden ze reageren als ze afgewezen zouden worden?
- Hoe zouden ze het vinden om 'de tweede keuze' te zijn?
- Is dit erg genoeg om zelfmoord te plegen? Kunnen ze zich voorstellen dat je hierom zelfmoord (wil) plegen/pleegt?

6. Filosofische benadering

Liefde onttaart niet altijd in een sprookje met een happy end. Liefde kan niet gekocht worden, ook niet met je leven of een ander groot offer. In het leven kunnen we niet altijd hebben wat we willen.

We moeten goed nadenken over de bedoeling van de zeemeermin. Die kan onderhuids zijn en misschien wel dubieus.

Zou het kunnen dat we hier eigenlijk niet te maken met een zelfopoffering maar wel met een opportuniteit?

Zou het niet mogelijk kunnen zijn dat ze de liefde van de prins wil gebruiken om een ander, eeuwig leven te verkrijgen?

Er heerst tussen de prins en de kleine zeemeermin een onophoudelijk misverstand.

Kunnen ze geen ander communicatiemiddel bedenken dan een stem?

Is er dan echt geen andere mogelijkheid?

Gebarentaal? Een codesysteem? Of een medium waar men lichaamstaal voor gebruikt?

Zou het niet kunnen dat hij stiekem niets over haar ware aard wil weten en vermoedt hij dat ze van een andere wereld afkomstig is?

De zeemeermin begrijpt wat de prins zegt maar

geeft zelf geen blijk van verdriet, poogt geen enkele keer om haar vermomming af te werpen en haar ware gedaante kenbaar te maken. Waarom doet ze dat niet?

Ze behoren beiden tot een andere wereld. Hij leeft in de wereld van het droge, hogere, zij in de wereld van de diepe oceaan. De wereld van de kleine zeemeermin staat symbool voor de wereld van de diepte en de pijn, de dood en de dierlijke stilte. Zijn wereld representeert een heldere wereld waar taal, geluk en beloftes weelderig tieren. Die aparte werelden zetten de onmogelijkheid van hun liefdesidealen in de verf.

Naast de verschillen tussen de zeemeermin en de prins zijn er ook heel wat gelijkenissen, vooral dan in hun liefde en hun onderdompeling in diezelfde liefde. Ze zijn even koppig in het beminnen en beseffen elk even weinig hoe onbereikbaar hun ideale beeld van de liefde is. Ze zijn door hetzelfde verlangen bevangen. Ze klemmen zich beiden vast aan een ideaalbeeld dat ze nooit zullen kunnen bereiken. Beiden zien ze in hun ideale liefdesbeeld hun redding. Die redding zien ze zowel als oorzaak als uiteindelijke doel van hun intense verliefdheid.

7. Weetjes over zeemeerminnen

Enkele leuke weetjes en verhalen over zeemeerminnen om in de klas te vertellen.

Wist je dat...

...de echte zeeheks een veelkoppig monster was met drie rijen tanden in elke kop?

Dat ze het bovenlichaam van een vrouw had en daaronder een hondenlijf met twaalf poten?

Zelf was zij ooit een bloedmooie zeenimf. Haar naam was *Scylla* en door haar oogverblindende schoonheid werd de zeegod *Poseidon* op haar verliefd. *Poseidon* was echter al getrouwd met *Amphitrite*, die op een dag de verliefdheid van haar man ontdekte en wraak nam. Ze ging naar het water waar *Scylla* elke dag baadde en goot er een gifmengsel in.

Toen *Scylla* erin stapte, veranderde ze in de afschuwelijke zeeheks met hondenpoten en zes koppen. Van verdriet sprong zij toen van een klif in zee om zichzelf van het leven te beroven, maar *Poseidon* spaarde haar leven. Vanaf dan leefde ze in een grot langs de vloedlijn, waar ze zeelui van voorbijvarende schepen afplukte.

...er nog een ander zeemonster bestaat, genaamd

Charybdis.

Zij was de dochter van *Poseidon* die gestraft werd door *Zeus* omdat ze vee van *Hercules* had gestolen. *Zeus* schoot haar met een bliksemflits de diepzee in waar ze onzichtbaar verder leefde. Elke dag slokte ze drie keer enorm veel water in zodat ze enorme draaikolken veroorzaakte. Deze draaikolken waren reusachtig waardoor hele schepen in de diepzee werden gesleurd. Samen met *Scylla* was zij een bedreiging voor vele zeelieden. Scheepsvolk werd verslonden en vele schepen kwamen door hen in de diepte van de oceaan terecht.

... zeemeermensen in het verleden door duizenden mensen zijn waargenomen? Veel ervan zou verzonnen kunnen zijn maar zou het niet kunnen dat enkelen misschien wel echte zeemeermensen hebben gezien?

Een greep uit enkele verhalen:

Plinius de Oudere, die in de eerste eeuw na Christus leefde, beweerde dat er in de Golf van Cadiz een zeemeermin van 12 meter lang leefde! Zij klom 's nachts op schepen die soms zonken door haar enorme gewicht.

In de middeleeuwen (1430) vonden enkele meisjes van het stadje Edam in Noord-Holland een zeemeermin in de modder achter een dijk. De meisjes namen haar mee naar huis, trokken haar kleren aan en leerden haar weven. Ze slaagden er wel niet in haar te leren spreken. Ze verhuisde later naar Haarlem, waar ze nog een tijdje verder leefde.

In 1717 werd op de Molukken, een eilandengroep in de Indische oceaan, een 'zeevrouw' gevangen van 1,50 meter lang. Vier dagen lang hebben ze haar in een ton in leven weten houden. Ze werd beschreven als een wezen dat piepte als een muis met een olijfgroen lichaam, gevliesde handen en grijs haar.

In Noord-Schotland hebben verschillende getuigen rond 1809 aan de kust een naakte vrouwelijke gedaante op een rots waargenomen die haar haar kamde. Haar gezicht werd beschreven als 'rond en mollig, en met een rozige tint'.

...zeemeerminnen werden vergeleken met zeeleeuwen?

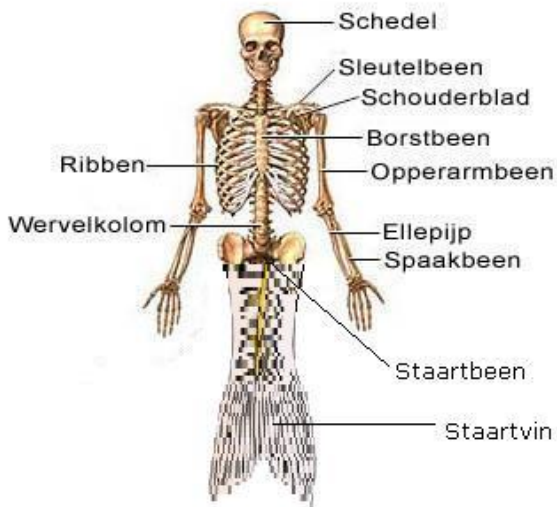
Als verklaring voor de vele gewaarwordingen van zeemeermensen dachten wetenschappers vroeger dat mensen zeeleeuwen hadden gezien. Deze dieren maken namelijk ook piepende en fluitende geluidjes en komen gemakkelijk op schepen af. Een betere verklaring vonden ze nu eenmaal niet.

...zeemeermensen ook wel eens verward werden met andere mythologische figuren?

Ze werden verward met *Sirenen*. Sirenen zijn vogels met het bovenlichaam van een vrouw die de toverkracht hebben om ongelooflijk mooi te zingen. Door dit gezang kregen zeelieden de onweerstaanbare drang om zichzelf overboord te gooien.

8. De anatomie van de zeemeermin

Bovenstaande illustratie geeft de anatomie weer van de zeemeermin.

Zoals je ziet is de opbouw heel simpel: de bovenkant van een mens en de onderkant van een vis. De overgang tussen de twee wezens wordt gemaakt ter hoogte van het staartbeen. Dat is volgens specialisten hét bewijs dat zeemeerminnen en –mannen ooit bestaan hebben en zelfs ooit onze voorouders moeten geweest zijn.

Natuurlijk is dit maar een fabeltje. Toch is dit niet onbruikbaar in de lessen. Spreek de verbeeldingskracht van de leerlingen aan en laat hen een verhaal verzinnen. Laat ze echter niet enkel iets uitvinden maar zorg ervoor dat ze hun stelling kunnen bewijzen aan de hand van tekeningen, theorieën en dergelijke.

9. Theater maken

Een voorstelling maken vertrekend vanuit een tekst is niet simpel. Er moet dans, muziek en techniek aan toegevoegd worden. Het is de regisseur die alle elementen samen moet laten lopen.

Verdeel de leerlingen in groepjes van 5 en geef ze elk een taak:

- Een leerling moet een liedje maken van een stukje tekst.
- Een andere leerling maakt hierop een dansje.
- Iemand maakt muziek (klappen, op de grond stampen, de lessenaar gebruiken als drumstel).
- Een leerling maakt een decor en een lichtplan.
- Iemand moet dit allemaal coördineren en synchroniseren. Deze leerling is dus de regisseur, en moet zorgen dat alle stukjes samenvallen. Hij bemiddelt tussen de muzikanten en de zangeres om het juiste melodietje te vinden, zorgt dat het dansje aangepast is aan de heersende sfeer,....

Zoals ze zullen merken is dit allemaal niet zo makkelijk. Iedereen heeft zijn eigen ideeën en specialiteiten en toch moeten alle elementen één geheel vormen. Een theatervoorstelling maken is dus echt teamwerk!

10. Uitbeelden

Wat doe je als je niet kan spreken?

- Met gebaren moeten de leerlingen proberen duidelijk maken dat zij degene zijn die de prins gered heeft.

Uitbeelden met de stem.

- Laat de leerlingen een typetje neerzetten, enkel en alleen met hun stem.

Gebarentaal.

- Dit kan de gelegenheid zijn om het eens te hebben over gebarentaal.
- Leer de leerlingen hun naam spellen in gebarentaal. Op de site van de Vlaamse Gebarentaal (www.vlaamsegebarentaal.be) vind u alle informatie én het handalfabet (onder downloads) terug.

11. Leren zwemmen als een zeemeermin

Een ideetje voor tijdens de zwemles!

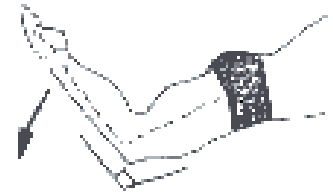
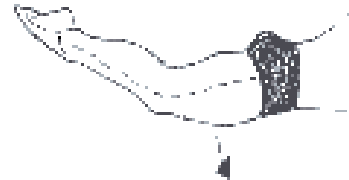
Leer de leerlingen zwemmen als zeemeerminnen: Met hun handen op de zijkant van het zwembad leggen ze hun benen tegen elkaar en proberen bewegingen uit. Door met je beide voeten het water van je weg te duwen geraak je ook als zeemeermin snel vooruit in het water. Erg leuk om met zwemvliezen te doen!

Een korte uitleg bij de beenslag:

De beenbeweging is een opeenvolgend op en neer bewegen van beide benen tegelijkertijd. De beweging bestaat uit een *upbeat* (opslag) en een *downbeat* (neerslag), die vanuit de heupen wordt ingezet.

Downbeat:

1. Deze begint vanuit de bovenbenen/heupen op het moment dat de voeten het hoogste punt bereiken. De bovenbenen bereiken hun diepste punt op het moment dat de onderbenen hun neerwaartse beweging nog niet begonnen zijn; de knieën zijn hierbij goed gebogen.
2. Op de neerwaartse beweging van de bovenbenen volgt een neerwaartse beweging van de onderbenen. De nu volgende beweging van de onderbenen wordt als een zweeps slag uitgevoerd. De voeten zijn ontspannen.
3. Tijdens het laatste deel van de downbeat van de onderbenen beginnen de bovenbenen reeds met de upbeat. De voeten bereiken hun diepste punt op het einde van de downbeat. De benen zijn hierbij volledig gestrekt.

Upbeat:

De upbeat duurt twee keer zo lang als de downbeat en is een ontspanningsfase.

De benen worden vanuit de heupen omhoog gebracht en door de weerstand van het water gestrekt. Doordat de beweging met beide benen tegelijk wordt uitgevoerd, gaan bij de downbeat de heupen omhoog. Bij de upbeat, waarbij de benen weer gestrekt worden door de waterweerstand, gaan de heupen naar beneden. De ligging verandert dus voortdurend van bol in hol en weer terug. De ligging is golvend.

Met je armen kan je kiezen voor de gewone schoolslag of je legt ze sierlijk op elkaar en laat ze golvende bewegingen maken, net als een echte zeemeermin!

12. Wat is een libretto?

De *zeemeermin* van **Judith Herzberg**, waar dit stuk op gebaseerd is, wordt een *libretto* genoemd. Een libretto is een tekstboekje van een opera, operette of een musical. Het is een tekst met dialogen en regieaanwijzingen die bedoeld zijn om een theatrale voorstelling met muziek te maken.

De bekendste schrijvers van libretti in de geschiedenis zijn Richard Wagner en Eugène Scribe. Deze laatste werkte samen Wolfgang Amadeus Mozart.

13. Plaaglied

Zus 1	We weten wel waar hij woont
Zusjes	Maar we zeggen het lekker niet
Zus 1	We weten wel waar hij woohoont
Zusjes	Maar we zeggen het lekker niet (bis)
Zus 1	Hij woont in een paleis
Zusjes	We zeggen lekkerlekkerlekker niet waar
Prins	Paleisstraat 37 in Borgerhout
Zus 2	Hij is van plan te trouwen
Zusjes	Maar lekkerlekker niet met jou
Prins	Ik wil graag samenwonen
Zus 3	Hij zoekt een mooie vrouw
Zusjes	Die vindt hij vast heel gauw
Prins	Schoonheid zit vanbinnen
Zus 4	Hij houdt van blauwe ogen
Zusjes	Zo blauw als die van jou
Prins	Mijn lievelingskleur is rood
Zus 1	Hij houdt van groene ogen
Zusjes	Zo groen als die van jou
Zus 2	Hij houdt van bruine ogen
Zusjes	Zo bruin als die van mij hi hi hi
Zus 1	We weten wel waar hij woont
Zusjes	Maar we zeggen het lekker niet
Zus 1	We weten wel waar hij woohoont
Zusjes	Maar we zeggen het lekker niet (bis)

Een leuk liedje om in de les aan te leren.

Het filmpje hieronder kan je aan de kinderen/jongeren tonen. Hierin leveren de acteurs hun eigen, vrije versie van het nummer.

<http://www.youtube.com/watch?v=C8EMTzzfjvI>

14. Bronnen

- Tony Allan, *Het mythisch bestiarium*, Duncan Baird Publishers, 2008, 204 – 209, 224.
- http://kopenhagen.nl/kopenhagen/informatie/bezienswaardig/bezienswaardig/kleine_zeemermin, geraadpleegd op 25/10/2010.